

Els empresaris i el **PP**

Des que Aznar va arribar al poder, les relacions del PP amb els empresaris han estat estretes i fluides, si més no de bon començament. Ara, però, els empresaris del Principat i del País Valencià no ho acaben de veure clar. L'actitud d'extrema discreció adoptada per l'empresariat català s'ha tornat de declarada desconfiança; i la manera de fer de Zaplana, de control i tuteiatge paternalista, ha fet forat en un sector significatiu de l'empresariat valencià. A les Illes, en canvi, l'aplicació de l'ecotaxa va atiar les ires dels empresaris i ha ajudat a renovar el maridatge amb els conservadors.

Divorci a la vista

Al País Valencià les relacions entre empresaris i polítics conservadors sempre han estat estretes i evidents. De primer eren els empresaris els qui tutelaven els dirigents d'AP. Després va ser Zaplana qui controlava la cúpula empresarial. Ara sembla que la penetració d'importants empresaris madrilenys ha obert les primeres esquerdes i comencen a sorgir desavinences.

Apoc a poc han anat perdent la por. D'això no hi ha dubte. Els empresaris valencians s'han cansat de ser una mera comparsa del poder polític i d'exercir d'aliat incondicional del PP. I se n'han fartat per la senzilla raó que ja no els interessa tant políticament ni econòmicament, ni encara menys els garanteix la seua independència, tan qüestionada, per cert, en els últims temps.

Què ha succeït, doncs, perquè ara l'Associació Valenciana d'Empresaris —el *lobby* que agrupa els prohoms de negocis més influents del país— haja posat en solfa la política econòmica del PP, valga açò com a gest, quan fa vuit anys va patrocinar aquell conegut "pacte del pollastre" entre Unió Valenciana i el Partit Popular, per tal de consolidar la dreta valenciana al capdavant de la Generalitat?

Aquesta és la pregunta que ens hem de fer per entendre la relació existent ara mateix entre el poder polític i l'empresarial al País Valencià. Una relació asimètrica, que en els últims anys sempre s'havia decantat del costat dels polítics i, més en concret, de l'ara ministre de treball, Eduardo Zaplana; qui, d'altra banda, quan li ha calgut, mai ha dubtat a posar-los a treballar a favor seu. Un fet, entre d'altres, que potser està en la base del canvi estratègic que els sectors més dinàmics de l'empresariat valencià, almenys els que no depenen tant del tutelatge polític, han començat ara a impulsar, encara que molt vetlladament.

El teixit empresarial valencià és relativament nou. Tan nou com el procés d'industrialització obert a mitjan anys seixanta i que va canviar el sistema operatiu del país. Anteriorment, passa com

en el nacionalisme, no n'havia hagut tradició: cap burgesia financera, ni menys encara industrial, llevat si es vol d'excepcions ben particulars, com la d'Ignasi Villalonga i la dels comerciants de la taronja. Com deïem, els nous rics que feren l'agost per aquells seixanta no disposaven ni del més mínim embrió cívic i associatiu al qual poder agafar-se.

Significa això que quan s'apuntaren al carro de la modernització, els empresaris que triomfaren no tenien referents socials. Al contrari, com que tot era nou i tot era possible, la relació amb el poder polític, i més en aquells moments, va ser no sols el camí més fàcil, sinó el més idoni per a consolidar els negocis emparats en aquell ranci *desarrollismo*.

Eren, és clar, empresaris sense cultura no ja democràtica, sinó associativa, sense pedigrí cívic, que van saber fer-se un lloc gràcies al poder. Parlem, entre d'altres, de taurons de la construcció —València, Alacant i tota la costa no s'explicarien sense la seua acció ni la connivència del poders públics— i el de tants altres sectors que s'aprofitaren d'economies tancades com ara l'espanyola d'aquell moment.

D'altra banda, l'existència d'un teixit de petites i mitjanes empreses també podria haver contribuït a consolidar aquest fenomen. I és que, com que el País Valencià disposa d'un paisatge ple de microempreses i milers d'autònoms, el lideratge, per inèrcia, s'ha anat cedint històricament a les més grans quant a facturació i treballadors, dominades, sobretot, per les constructores i l'obra civil i també per les empreses més representatives del moble, el tèxtil, el calçat, el taulell i l'alimentació.

El president de la Generalitat Valenciana, Francesc Camps (al centre), durant una reunió amb els presidents de Fira València, Alberto Catalá, el de l'Autoritat Portuària, Rafael del Moral, el de Cierval, Rafael Ferrando, i el de la Cambra de Comerç, Arturo Viroque.

Majoritàriament aquest és el perfil dels membres que formen part de l'Associació Valenciana d'Empresaris (AVE), fundada fa 25 anys. AVE, certament, va nàixer amb voluntat d'exercir el seu lideratge sense complexos. I la seua trajectòria, almenys, així ho testifica. No debades, en aquest quart de segle, algunes anècdotes han deixat entreveure realment quin ha estat el lligam entre poder polític i econòmic. Per exemple, Sáez-Merino, empresari de marques tèxtils com Lois, no sols va tutelar durant els vuitanta el moviment empresarial encapçalat per Silvino Navarro (primer president d'AVE), sinó que va patrocinar el seu gendre, Pedro Agramunt, com a president i candidat autonòmic del Partit Popular. Tot un símbol.

En efecte, aquells van ser anys difícils per al PP. Temps en què el PSOE agrava elecció rere elecció. Llevat, per descomptat, de l'Ajuntament de València, que l'any 1991, gràcies al pacte entre Unió Valenciana i el PP –tot un avís

de cara al futur– va caure en mans de la dreta.

A començament dels noranta, el relleu generacional del PP i del nucli dur dels empresaris es va produir en consonància. Necessitaven ambdós nova saba per a optar a l'èxit. I no és que els empresaris amb els dotze anys de Govern socialista es trobaren incòmodes, al contrari. Però tampoc no tingueren mai la relació tan fluida com la que Zaplana, encara

Zaplana es va guanyar el suport deis empresaris oferint-los un suculent pastís d'inversions

aspirant a Molt Honorable, els prometia.

Els empresaris, atrets per la influència social que podrien obtenir en un hipotètic canvi de govern, decantaren el seu suport cap al PP. Fins i tot, van persuadir el seu aliat estratègic als vuitanta, Unió Valenciana, perquè s'engolira un pacte, el del pollastre, que a l'hora de la veritat els ha costat la seua desaparició. Els empresaris obligaren els regionalistes de Lizondo a amortitzar la inversió que havien suposat. Unió Valenciana havia estat, més que res, el mascaró de proa de la dreta, mentre que el PP cercava el bon rumb. Ara bé, una vegada això aconseguit, a UV no li va quedar una altra eixida que llançar-se de braços oberts a la casa comuna de la dreta. Això va ser, ni més ni menys, el pacte del pollastre.

Algunes veus expliquen això del pollastre perquè Lizondo i Zaplana, una vegada esquarterat l'animal, o siga el poder, se'l repartiren a mitges al crit d'una ala per a tu, una cuixa per a mi.

Altres, però, ho atribueixen a la influència de Federico Féliz, expresident d'AVE i *alma mater* d'aquell episodi de la política valenciana. Féliz, entre altres negocis, comercia amb pollastres. Vegem ací una altra anècdota elevada a categoria, que sublima la trajectòria del nucli dur empresarial del país, no sols perquè fa possible el canvi polític a la Generalitat, sinó també perquè mostra la seua capacitat d'influència en el moment més crucial, les eleccions de 1995, de la política valenciana contemporània.

Bona part d'aquest nucli econòmic va arribar a pensar que amb Zaplana sense majoria i amb Lizondo de moderador, la capacitat d'influència seria més que generosa. Però no: erraren en els càlculs, perquè Zaplana va saber engalipar-los des d'un primer moment com cap altre polític ho haguera fet.

Amb el seu horitzó polític –això és, Madrid– ben definit, i sabedor que en política més val anar a pams que no a metres, Zaplana va començar a desplegar les seues dots de seducció. És a dir, grans projectes com la Ciutat de les Arts i de les Ciències, Terra Mítica i tot el requitzell de parcs temàtics, a més d'una generosa política d'inversions en infraestructures.

Zaplana sabia que amb aquests caramels i revestint-ho tot d'uns nous aires més ambiciosos –en definitiva, fent-los partícips del canvi que suposava en la mentalitat valenciana la nova era del PP– anava a guanyar-se a poc a poc els empresaris. A més, donant-los participació en el pastís d'inversions, que és al cap i a la fi el que compta, els tenia del seu costat. Era l'època d'aquella repetida màxima del "*poder valenciano*".

I des d'aleshores no s'han amagat mai quan Zaplana els ha cridat per tal que legitimaren la seua política. Els dirigents empresarials han acudit sempre a cegues. Fins i tot, en aquesta última campanya han lloat públicament la política econòmica del PP, i no han dubtat a deixar en mal lloc la de la resta de partits i, de pas, carregar-se de ple la seua pròpia independència, almenys la formal. Que el president de la Cambra de Comerç, Arturo Virosque; el president de l'Autoritat Portuària, Rafael del Moral Carro, i també el de la Fira, Alberto Catalá Ruiz

JORDI PUJOL / RARA GIL / EFE

A dalt, diversos empresaris, durant un descans d'una reunió celebrada a Alacant l'abril passat. A sota, Eduardo Zaplana, expresident de la Generalitat Valenciana, Florentino Pérez, empresari i amic de Zaplana, i Paco Pons, actual president de l'Associació Valenciana d'Empresaris.

de Galarreta, tots càrrecs de designació directa de Zaplana, hagen donat el seu suport en campanya és el botó de mostra

de l'ascendència i el control que l'expresident ha sabut exercir sobre els mateixos que l'havien ajudat a consolidar-se.

Alguns empresaris valencians pensen que Zaplana els considera ara un segon plat, en benefici dels empresaris de Madrid

No debades, Arturo Virosoque, president de la Cambra de Comerç de València, és l'altaveu de Zaplana en el món econòmic. Virosoque és un empresari que de la nit al matí, i gràcies a les relacions amb el poder, va veure com el seu negoci auxiliar de la construcció i l'obra civil agafava volada. Tampoc és cap casualitat que el president de la Confederació Empresarial Valenciana, Rafael Ferrando, siga un home provinent de la construcció, el gran sector que s'ha beneficiat amb els anys de govern del PP. No volem equiparar, amb això, la figura de Virosoque amb la de Ferrando. Al contrari, aquest darrer no deixa de ser el dirigent empresarial que més ha guardat les formes i que més crític s'ha mostrat, quan ha calgut, amb la política econòmica del PP. Però, tampoc no hi ha res que siga gratuït.

Com hem vist, la relació entre política i empresaris al País Valencià ha estat històricament més que fluida. A les dues parts ja els interessava. Als uns, per l'eròtica del poder. Als altres, a la dreta sobretot, per la legitimitat social que els reportava tenir empresaris de *supporters*. Però, com tot en la vida, no hi ha mal que cent anys dure. I alguns empresaris, sobretot després de la majoria absoluta de Zaplana de l'any 1999, començaren a recelar de l'actitud més prepotent i autoritària que el Molt Honorable conferia a les seues relacions. Alguns empresaris no se sentien ja tan a gust al seu costat i fins i tot es van adonar que Zaplana els començava a considerar un segon plat, en benefici dels seus amics més amics, els de Madrid.

I és que Zaplana volia fer carrera política a Madrid. No se n'ha amagat mai. La majoria absoluta a la Generalitat era un bon trampolí. Amb el partit controlat, els empresaris valencians més que amortitzats, només calia esperar fins que Aznar el cridara a consultes. Mentrestant va decidir encetar l'idil·li amb els seus amics Florentino Pérez –president d'ACS i del Reial Madrid–, Fernando Fernández Tapias –navilier i president de la Cambra de Comerç de Madrid– i tants altres més que l'haurien d'ajudar a fer-se un lloc en la complicada jungla política de la *villa y corte*.

Zaplana necessitava aliats, tal com els va buscar quan aspirava a Molt Honorable. Aliats que li garantiren prestigi social i capacitat d'influència. I, per experiència, sabia que els més indicats en aquest cas són els empresaris. En aquest sentit, ens hem de preguntar què guanyen amb tot açò Florentino Pérez i companyia. Sobretot que bona part de l'obra pública valenciana ara no se l'emporten les empreses valencianes, sinó les d'aquests magnats madrilenys. I el pastís no és minso, perquè recordem que la Generalitat Valenciana és la segona autonomia de l'estat més endeutada després de Catalunya. Vol dir això que el ritme inversor no ha estat irrisori.

A més, Zaplana ha posat una de les grans empreses valencianes, Aguas de Valencia, als peus de Florentino Pérez i de Fernández Tapias. I ho ha fet amb l'excusa que cal una gran empresa valenciana que aspire a fer-se amb el control de negocis estratègics, com ara el de l'aigua. No oblidem que en la seua primera legislatura de president manifestava la necessitat de valencianitzar aquesta empresa. Ara, el seu objectiu és un altre ben diferent, sempre segons les circumstàncies.

És més, la privatització de la televisió autonòmica Canal 9 no repercutirà en cap grup comunicatiu valencià. Al contrari, tots els indicis apunten a Javier de Polanco i al grup PRISA com el més interessat en l'operació. Siga com siga, en Zaplana no hi ha res casual. I això no ha caigut bé en els sectors més dinàmics de l'empresariat valencià, els quals a poc a poc, i molt vetlladament, estan marcant distàncies amb el *zaplanisme* empresaria-

l, o siga, els empresaris posats a dit en el Port i en la Fira de València, en la Cambra, en les caixes d'estalvi...

Fins i tot han obert, amb absoluta pulcritud i exquisitesa, tota una campanya per impulsar un canvi estratègic a llarg termini en les relacions que els empresaris haurien de mantenir amb el poder polític. En aquest sentit, han començat situant peons més independents respecte del PP en alguns òrgans com la Cambra, i també han començat a bastir un discurs més crític amb la política econòmica del PP, com el que el president d'AVE va presentar fa tres setmanes, i que pot acabar amb l'adopció d'un nacionalisme instrumental que marque les distàncies pertinents amb la dreta valenciana.

Ja hi tenen experiència, perquè no oblidem que determinats empresaris van sufragar Unió Valenciana al llarg dels vuitanta i noranta. Ara, fracassat aquell projecte reaccionari, i amb uns empresaris de mentalitat més moderna, els caldrà buscar-se alternatives que, d'una banda, trenquen les majories absolutes i que, de l'altra, puguen defensar aquest nou discurs.

L'arribada de Camps és l'únic element que pot afegir incertesa a aquest canvi de fons. Del marge de maniobra que al nou president li deixe Zaplana i de les relacions que marque amb el nucli dur de l'empresariat valencià, el més dinàmic i modern, pot dependre que el distanciament s'incremente o que es quede en una simple operació de pressió a l'actual poder polític.

De moment, no volen ser els peons que foren de Zaplana, ni tampoc el segon plat de ningú. Ni encara menys, quedar-se exclosos de les grans operacions empresarials que tinguen lloc al País Valencià. Saben que la seua capacitat d'influència necessita un canvi estratègic, que la relació tan fluida amb el poder polític se'ls ha esgotat i que els cal un nou escenari. Potser, aquest es basarà en l'adopció de l'anomenat nacionalisme instrumental, que pose en dubte la bona marxa de l'economia valenciana i la política del PP. La funció tan sols acaba de començar. Soterradament, però ja ha començat.

Joan Colomer